

CON ĐƯỜNG DÂN CHỦ PHÁP TRỊ CỦA GIÁO SƯ NGUYỄN NGỌC HUY HƯỚNG ĐI CHO VIỆT NAM TƯƠNG LAI

Lời người viết: Phát biểu của người viết tại buổi chiếu phim “Theo Giòng Sứ Việt: Giáo sư Nguyễn Ngọc Huy, kiến trúc sư xây dựng nền Dân Chủ Pháp Trị qua mọi thời đại do Cộng đồng người Việt Quốc gia tại Houston và vùng Phụ cận và Vietnam Film Club ngày 26/10/2025 tại Houston.

“Dân chủ không thể xây bằng khẩu hiệu, mà bằng luật pháp và đạo đức.” Nguyễn Ngọc Huy

NGƯỜI KHAI MỞ MỘT CON ĐƯỜNG

Thưa Quý vị,

Khi nhắc đến **Giáo sư Nguyễn Ngọc Huy**, tôi không chỉ nhớ đến một học giả hay một chính khách, mà là **một nhà khai sáng chính trị**, người đã dành trọn đời để xây dựng nền tảng tư tưởng cho một Việt Nam tự do, pháp trị và nhân bản.

Giữa những năm tháng bạo lực và độc tài, khi nhiều người chọn con đường đấu tranh bằng súng đạn, **ông chọn con đường của lý trí, đạo đức và giáo dục**. Ông tin rằng tương lai Việt Nam không thể được dựng bằng hận thù hay quyền lực, mà chỉ có thể được xây bằng **luật pháp, đạo đức, và tinh thần trách nhiệm công dân**.

Ngày nay, khi chúng ta nhìn lại, con đường mà GS Huy đã mở ra không chỉ là một di sản tư tưởng, mà là **một lời chỉ đường cho thế hệ hôm nay và mai sau**.

NỀN DÂN CHỦ PHÁP TRỊ – TỪ TRIẾT LÝ ĐẾN HÀNH ĐỘNG

Tư tưởng dân chủ pháp trị của Nguyễn Ngọc Huy bắt nguồn từ một nhận định sâu sắc:

Căn bệnh của xã hội Việt Nam là nhân trị, trị bằng người, chứ không trị bằng luật.

Trong suốt thế kỷ qua, dân tộc ta nhiều lần thay đổi thể chế, nhưng bản chất “nhân trị” vẫn còn đó. Vì vậy, ông đề nghị **phải thay nhân trị bằng pháp trị**, và pháp trị chỉ có ý nghĩa thật sự khi được đặt trong khuôn khổ **dân chủ và đạo đức xã hội**.

Ông từng nói: **“Dân chủ không chỉ là lá phiếu, mà là kỷ luật của tự do; là luật pháp được áp dụng bình đẳng cho tất cả.”**

Đối với ông, **tự do và luật pháp là hai mặt của cùng một đồng tiền**. Tự do mà không luật pháp là hỗn loạn; luật pháp mà không tự do là độc tài. Do đó, con đường ông chọn không chỉ là chính trị, mà là một **hệ thống triết lý nhân bản**:

- Lấy **luật pháp** làm nền,
- Lấy **giáo dục công dân** làm công cụ,
- Và lấy **đạo đức xã hội** làm linh hồn của quốc gia.

Ông hiểu rằng dân chủ không thể du nhập bằng súng ống hay nghị quyết, mà phải **nảy mầm từ văn hóa dân tộc, từ ý thức tự trọng và tinh thần khai phóng của người dân.**

Đó chính là dân chủ Việt hóa, dân chủ mang linh hồn Á Đông, nhưng theo tinh thần pháp trị hiện đại.

VIỆT NAM HÔM NAY – TÍNH THỜI SỰ CỦA TƯ TƯỞNG GS NNHUY

Điều làm nên tầm vóc của GS Huy không chỉ là tri thức uyên bác về chính trị học, luật học hay tư tưởng dân chủ Tây phương, mà là **cách ông Việt hóa chúng trong bối cảnh xã hội Việt Nam**, nơi mà **chính trị bị lấn át bởi quyền lực, và luật pháp bị đánh tráo bởi mệnh lệnh cá nhân.**

1. **Dân chủ pháp trị gắn với văn hóa dân tộc:** Ông đặt nền móng cho khái niệm “dân chủ pháp trị”, một ý niệm tưởng như Tây phương, nhưng rất gần gũi với **truyền thống pháp chính nhân hòa của Việt Nam.** Ở Việt Nam, dân chủ không phải bắt đầu từ cách mạng hay đả phá, mà từ **giáo dục ý thức công dân, tôn trọng luật pháp, và phát triển đạo đức xã hội.** Như ông từng nói: **“Không thể có dân chủ nếu người dân chưa học cách sử dụng tự do như một nghĩa vụ.”**
2. **Dân chủ bảo vệ chủ quyền quốc gia:** Trong bối cảnh chiến tranh ý thức hệ và chia cắt, GS Huy nhận thấy: **dân chủ chỉ bền khi quốc gia độc lập, và quốc gia chỉ bền khi dân chủ được thấm nhuần.** Tư tưởng này ứng hợp với Việt Nam hiện nay: **bảo vệ chủ quyền đồng nghĩa với bảo vệ quyền công dân, và ngược lại.**
3. **Pháp trị đi cùng với đạo đức:** Ông khẳng định: **“Pháp trị là hình thức cụ thể của đạo lý trong chính trị.”** Ở một đất nước từng bị cai trị bằng mệnh lệnh cá nhân, lời nói ấy là một tiếng chuông thức tỉnh: **luật pháp phải là công cụ bảo vệ con người, không phải để áp đặt quyền lực.**
4. **Khai sáng hơn là lật đổ:** GS Huy chọn **giáo dục, tổ chức và đối thoại** làm trụ cột thay vì bạo lực. Điều này **ứng hợp với Việt Nam hôm nay:** một xã hội cần tái lập niềm tin, khôi phục ý thức công dân, và đi tìm dân chủ không đối đầu, mà thăng hóa.

Nửa thế kỷ sau, Việt Nam vẫn còn dậm chân tại chỗ và đứng trước những thách thức mà Nguyễn Ngọc Huy từng cảnh báo: **“Phát triển kinh tế nhưng thiếu công lý; nhiều luật nhưng ít người tôn trọng luật; nói nhiều về đạo đức, nhưng lòng tin xã hội bị xói mòn.”**

Đó không chỉ là vấn đề của hệ thống, của cơ chế mà là **vấn đề của nền văn hóa chính trị**, một nền văn hóa chưa thấm nhuần tinh thần pháp trị.

Nếu GS Huy còn sống hôm nay, chắc hẳn ông sẽ nhắc chúng ta rằng: **“Pháp trị không chỉ để cai trị, mà để bảo vệ phẩm giá của từng công dân.”**

Muốn xây dựng quốc gia văn minh, Việt Nam phải bắt đầu lại từ gốc:

- từ **pháp quyền** thay cho **nhân quyền** giả hiệu,
- từ **phân quyền** thay cho **tập quyền**,
- từ **giáo dục khai phóng** thay cho **giáo điều**,
- và từ **trách nhiệm công dân** thay cho **phục tùng quyền lực**.

Đó không phải là khẩu hiệu, mà là **một tiến trình đổi mới tư duy chính trị**, cần được khởi đầu trong mỗi con người Việt Nam, trong trường học, trong tổ chức xã hội, và trong cách hành xử của giới cầm quyền.

TRÁCH NHIỆM CỦA THẾ HỆ CHÚNG TA

Thế hệ chúng ta, những người đã chứng kiến chiến tranh, chia rẽ, và khổ đau, đang mang trên vai trách nhiệm đạo đức trước lịch sử. **Trách nhiệm ấy là tiếp tục con đường của GS Huy, không bằng bạo lực, mà bằng sự kiên định với chân lý, sự trung thực trong nhận thức, và lòng tin vào trí tuệ Việt Nam.**

Chúng ta phải bắt đầu từ **giáo dục công dân**, khôi phục **văn hóa tôn trọng pháp luật**, và **đào tạo những lãnh đạo biết liêm chính, biết tự giới hạn quyền lực của mình**.

GS Huy từng dạy: **“Chính trị không phải là mưu mẹo, mà là đạo đức trong hành động.”**

Đó là câu nói hàm chứa tinh hoa của chính trị hiện đại: **quyền lực phải phục vụ đạo đức, chứ không ngược lại.**

NIỀM TIN CHO MỘT VIỆT NAM PHÁP TRỊ

Nguyễn Ngọc Huy đã ra đi khi hành trình ông chọn vẫn còn dang dở, nhưng di sản ông để lại, **ngọn đèn dân chủ pháp trị** vẫn cháy sáng trong đêm dài lịch sử dân tộc.

Một ngày nào đó, khi Việt Nam có một hiến pháp thực sự của dân, một nền tư pháp độc lập, một xã hội biết tôn trọng sự thật và phẩm giá con người, **đó sẽ là ngày tư tưởng Nguyễn Ngọc Huy được hồi sinh trọn vẹn.**

Và tôi tin, ngày ấy không xa, nếu thế hệ hôm nay dám sống, dám nói, và dám hành động với tinh thần của ông: **Nhân bản – Khai phóng – Dân chủ.**

THÔNG điệp từ TƯ TƯỞNG NGUYỄN NGỌC HUY

- **“Dân chủ không phải là tiếng hô trong quảng trường, mà là kỷ luật của tự do trong tâm mỗi con người.”**
- **“Pháp trị không chỉ để cai trị, mà để bảo vệ phẩm giá của từng công dân.”**
- **“Một dân tộc chỉ thật sự lớn khi biết tôn trọng luật pháp như tôn trọng chính lễ phải.”**

- “Nhân bản – Khai phóng – Dân chủ: ba trụ cột mà Việt Nam tương lai phải dựng lại, nếu muốn bước vào văn minh nhân loại.”

KẾT LUẬN

Ngày 6/10 vừa qua, Ông Huỳnh Ngọc Tuấn qua bài viết mới nhất của ông bình luận về “đạo đức chính trị” với tựa đề: “**Đạo đức: Linh hồn của quyền lực chính trị...**” Trong bài viết này ông chẳng đề cập tới một chính quyền nào cả, thể chế nào cả. Không đụng chạm đến dân chủ, độc tài, cộng sản, tư bản mà chỉ nhấn mạnh đến một nhà nước tốt là “**sự hòa hợp giữa thể chế, pháp luật và đạo đức.**” Và ông đã bị công an bắt dẫn đi, chưa rõ nơi đến.

Vì vậy, xin kết bằng một niềm tin: “Con đường Nguyễn Ngọc Huy đã mở ra, con đường của dân chủ pháp trị đặt căn bản dựa trên pháp luật và đạo đức, chính là **con đường duy nhất có thể cứu Việt Nam khỏi vòng luẩn quẩn của độc tài và tha hóa.**”

Nếu đi theo con đường ấy, chúng ta không chỉ tưởng nhớ một người, mà **đang làm sống lại lý tưởng của cả một thế hệ trí thức Việt Nam,** những người đã tin rằng dân tộc này xứng đáng có một tương lai sáng hơn, công bằng hơn, và nhân bản hơn.

Cảm ơn Quý vị đã lắng nghe.

Mai Thanh Truyết
Houston – Tháng 10-2025